

WOJEWODA DOLNOŚLĄSKI

Wrocław, dnia 23 lipca 2024 r.

ZP-NKWR.431.2.28.2024.TB

Pan
Wojciech Łabun
Dyrektor
Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej
w Jeleniej Górze

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

W dniach 26 – 28 czerwca 2024 r. na podstawie art. 186 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (tj. Dz. U. z 2024 r. poz. 177 ze zm.), zwanej dalej „ustawą”, kontrolerzy Tomasz Borecki – starszy inspektor wojewódzki, przewodniczący kontroli i Edyta Kubicka – główny specjalista z Wydziału Zdrowia i Polityki Społecznej Dolnośląskiego Urzędu Wojewódzkiego we Wrocławiu przeprowadzili kontrolę kompleksową w trybie zwykłym w Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej w Jeleniej Górze przy al. Jana Pawła II nr 7, zwanym dalej „Ośrodkiem” lub „MOPS” lub „Organizatorem”. Kontrolę przeprowadzono zgodnie z zatwierdzonym w dniu 19 grudnia 2023 r. przez Wojewodę Dolnośląskiego Planem kontroli na I półrocze 2024 r.

Przedmiotem kontroli była ocena działalności MOPS w zakresie szkolenia i kwalifikowania kandydatów do opieki nad dzieckiem w rodzinnej pieczy zastępczej, usamodzielnienia pełnoletnich wychowanków pieczy zastępczej, kierowania dzieci do instytucjonalnej pieczy zastępczej oraz zgodności zatrudniania z wymogami kwalifikacyjnymi, w okresie od dnia 1 czerwca 2023 r. do dnia kontroli, tj. 26 czerwca 2024 r.

W okresie objętym kontrolą, funkcję Dyrektora Ośrodka pełnił Pan Wojciech Łabun odpowiedzialny za realizację zadań w ocenianych obszarach. W zakresie działalności jednostki podlegającej kontroli wydaje się ocenę pozytywną z nieprawidłowościami, a jej uzasadnieniem jest ustalony stan faktyczny i prawny. Możliwą przyczyną wystąpienia stwierdzonych nieprawidłowości było nieprzestrzeganie lub niewłaściwa interpretacja obowiązujących przepisów prawa, które mogły wpłynąć na obniżenie standardu realizowanych przez jednostkę

usług.

Kontrola została odnotowana w Księżce kontroli pod numerem 1/2024. Postępowanie kontrolne przeprowadzono na podstawie przedłożonej dokumentacji merytorycznej realizowanych zadań, ankiety z działalności MOPS w okresie objętym kontrolą, wyjaśnień i oświadczeń złożonych przez Zastępcę Dyrektora Centrum Panią Agnieszkę Zakrocką.

Ilekróć w niniejszym wystąpieniu pokontrolnym jest mowa o „ustawie”, należy przez to rozumieć ustawę z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej lub „rozporządzeniu”, należy przez to rozumieć rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 22 grudnia 2011 r. w sprawie instytucjonalnej pieczy zastępczej (Dz. U. Nr 292, poz. 1720 ze zm.).

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Jeleniej Górze realizuje zadania organizatora rodzinnej pieczy zastępczej na terenie Miasta Jeleniej Góry zgodnie z zarządzeniem nr 0050.547.2011.VI Prezydenta Miasta Jeleniej Góry z dnia 15 grudnia 2011 r. Zgodnie z art. 76 ust. 2 ustawy, w Ośrodku został utworzony Zespół do spraw rodzinnej pieczy zastępczej. Dyrektor MOPS, zastępca dyrektora oraz kierownik Działu Opieki nad Rodziną i Dzieckiem Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Jeleniej Górze posiadali upoważnienia Prezydenta Miasta Jeleniej Góry m.in. do wydawania decyzji w indywidualnych sprawach z zakresu pieczy zastępczej należących do właściwości powiatu. Dodatkowo dyrektor MOPS i jego zastępca, w związku z nowelizacją ustawy, posiadali upoważnienia Prezydenta Miasta Jeleniej Góry z dnia 1 marca 2024 r. i 10 stycznia 2024 r. do, cyt.:

- 1. wydawania opinii, na wniosek Sądu, w sprawie sprawowania nad dzieckiem pieczy zastępczej poza terytorium Rzeczypospolitej Polskiej,*
- 2. do wprowadzania, aktualizowania i usuwania z rejestru danych, o których mowa w art. 38d ust. 3, 6, 7, ust. 8 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemu pieczy zastępczej (Dz. U. z 2023 r. poz. 1426 z późn. zm.) w zakresie placówek opiekuńczo – wychowawczych oraz art. 38d ust. 9 tej ustawy, (na dzień kontroli przepis jeszcze nieobowiązujący)*
- 3. zawierania i rozwiązywania umów z rodziną zastępczą niezawodową lub zawodową o prowadzenie rodzinnego domu dziecka,*
- 4. zawierania i rozwiązywania, na wniosek prowadzącego rodzinny dom dziecka, umów z osobami do pomocy przy sprawowaniu opieki nad dziećmi i przy pracach gospodarskich,*
- 5. udzielania zgody na kontynuowanie lub podjęcie dodatkowego zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej przez osobę, której przysługuje wynagrodzenie z tytułu*

pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej lub prowadzenie rodzinnego domu dziecka,

6. *zawierania i rozwiązywania umów z rodzinami pomocowymi i zawiadamiania Sądu o zawartej umowie.*

Na dzień kontroli obowiązywało też upoważnienie Prezydenta Miasta Jeleniej Góra dla dyrektora MOPS z dnia 7 listopada 2014 r. o zbliżonym do wyżej przytoczonego zakresu uprawnień, różnica dotyczyła m.in. kwestii rejestru, cyt.: (...) *prowadzenia rejestru danych o osobach zakwalifikowanych do pełnienia funkcji rodziny zastępczej niezawodowej i prowadzących rodzinny dom dziecka.*

Ponadto, dyrektor Ośrodka posiadał upoważnienia Prezydenta Miasta Jeleniej Góry do zawierania z innymi powiatami porozumień w sprawie przyjęcia dziecka oraz warunków jego pobytu i wysokości wydatków na jego opiekę i wychowanie w pieczy zastępczej oraz do zawierania z rodzinami zastępczymi niezawodowymi, na ich wniosek, umów o pełnienie funkcji rodziny zastępczej zawodowej.

(dowód: akta kontroli str. 54-61, 147)

Na podstawie informacji pozyskanych od zastępcy dyrektora MOPS (zawartej w ankiecie o działalności jednostki) i zgodnie z art. 76 ust. 4 ustawy, w okresie objętym kontrolą, organizator rodzinnej pieczy zastępczej prowadził działalność diagnostyczno - konsultacyjną dla osób zgłaszających gotowość do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka. W związku z powyższym podejmowano działania mające na celu propagowanie rodzicielstwa zastępczego wśród mieszkańców Miasta Jeleniej Góry. Poszukiwano kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej niezawodowej, rodziny zastępczej zawodowej lub do prowadzenia rodzinnego domu dziecka. W tym celu kolportowano m.in. materiały promujące rodzicielstwo zastępcze (plakaty, ulotki, gadzety). Aby dotrzeć do osób zainteresowanych rodzicielstwem zastępczym pracownicy Ośrodka zorganizowali stoiska informacyjne na różnego rodzaju imprezach odbywających się na terenie Miasta Jeleniej Góry np.: Festyn Rodzinny Jeleniogórskiej Spółdzielni Mieszkaniowej, Jarmark Bożonarodzeniowy (organizowany przez Miasto na Placu Ratuszowym), Piknik profilaktyczny. Również prowadzono stronę w mediach społecznościowych (Facebook) pod nazwą Dział Opieki nad Rodziną i Dzieckiem, gdzie na bieżąco zamieszczano informacje dotyczące poszukiwania kandydatów na rodziny zastępcze. Na stronie tej udostępniano także różnego rodzaju filmy promujące rodzicielstwo zastępcze, które można znaleźć w sieci. W maju br. zorganizowano Festyn Integracyjny dla Rodzin Zastępczych w miejscu publicznym, gdzie również wystawiono stoisko informacyjne, dla osób zainteresowanych oraz

niezwiązanych z rodzicielstwem zastępczym. W lutym br. nagrano krótki reportaż dla Radia Żłote Przeboje dotyczący problematyki rodzicielstwa zastępczego, który emitowany był cyklicznie na antenie ww. stacji. Jednocześnie przy okazji organizacji przedmiotowego Festynu zaproszono lokalne media, którym przedstawiono sytuację rodzin zastępczych, konieczność poszukiwania nowych kandydatów i sytuację dzieci kierowanych do pieczy zastępczej. Wszystkie te działania były dokumentowane w postaci zdjęć, wydruków artykułów z lokalnych mediów.

(dowód: akta kontroli str. 27-28, 148-149)

Realizując obowiązek wynikający z art. 76 ust. 4 pkt 3 ustawy, Ośrodek organizował szkolenia dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka. MOPS zawarł umowę licencyjną w dniu 21 listopada 2023 r. ze Stowarzyszeniem Rodzin Adopcyjnych i Zastępczych „Pro Familia” z siedzibą w Krakowie na korzystanie z Programu Szkoleniowego „Rodzina”. Program został zatwierdzony decyzją Ministra Rodziny i Polityki Społecznej Nr 17/2023/RZ z dnia 21 listopada 2023 r. na okres 5 lat, tj. do dnia 21 listopada 2028 r. Pracownicy Działu Opieki nad Rodziną i Dzieckiem w MOPS posiadali stosowne certyfikaty uprawniające ich do prowadzenia przedmiotowych szkoleń.

(dowód: akta kontroli str. 27-28, 62-70, 148-149)

MOPS zgodnie z obowiązującymi przepisami ustawy oraz zarządzeniem nr 12/2022 Dyrektora Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Jeleniej Górze z dnia 20 grudnia 2022 r. w sprawie wprowadzenia Procedury wstępnej kwalifikacji kandydata do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, rodziny zastępczej niezawodowej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka, prowadził nabór ww. kandydatów. Osoby zgłaszające się do Ośrodka celem odbycia szkolenia zapoznawane były z powyższą Procedurą oraz warunkami dopuszczenia do szkolenia. Każdy z kandydatów w trakcie wstępnej rozmowy (najczęściej z kierownikiem Działu Opieki nad Rodziną i Dzieckiem, bądź koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej lub pracownikiem socjalnym), otrzymywał informacje jakie powinien przedstawić dokumenty i zaświadczenia celem uzyskania wstępnej kwalifikacji. Koordynator rodzinnej pieczy zastępczej po złożeniu przez kandydatów wymaganych dokumentów wraz z wnioskiem o wydanie wstępnej kwalifikacji przeprowadzał w miejscu zamieszkania kandydata wywiad, w celu rozeznania jego sytuacji. Następnie kandydaci byli poddawani badaniom psychologicznym. Ze względu na to, iż brak było zatrudnionego psychologa na potrzeby realizacji zadań określonych w art. 42 ust. 1 pkt 5 lit. b ustawy, kandydaci umawiani byli na badanie psychologiczne do instytucji zewnętrznych, gdzie sporządzano im opinię

o posiadaniu predyspozycji i motywacji do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka. Najczęściej do badań wykorzystywano poniższe narzędzia psychometryczne:

- Skala postaw Rodzicielskich Płopy,
- Kwestionariuszem Osobowości EPQ-R,
- Test Matryc Ravena.

W okresie objętym kontrolą 17 osób (11 w 2023 r. i 6 w 2024 r.) złożyło w MOPS wnioski o przeprowadzenie wstępnej kwalifikacji do pełnienia funkcji rodziny zastępczej niezawodowej. Większość kandydatów, którzy zgłosili chęć uczestniczenia w szkoleniu byli na to szkolenie kierowani przez Sąd Rejonowy w Jeleniej Górze w związku z wydanymi postanowieniami. Z tego grona tylko jedno małżeństwo nie posiadało wcześniej zabezpieczonych dzieci w pieczy zastępczej.

Przeprowadzona w trakcie kontroli analiza zgromadzonej w teczkach ww. kandydatów dokumentacji pozwoliła na stwierdzenie, że wypełniono wymóg art. 42 ust. 1 - 3 ustawy i zgromadzono w aktach kandydatów zaświadczenia, oświadczenia, opinie potwierdzające spełnianie wymagań formalnych, na podstawie których dokonywano analizy ich sytuacji osobistej, rodzinnej i majątkowej. W dokumentacji były: zgody kandydatów na przetwarzanie danych osobowych; oświadczenia: o niekaralności, o zdolności do czynności prawnych, o braku pozbawienia/ ograniczenia władzy rodzicielskiej, o braku obowiązku alimentacyjnego wynikającego z tytułu egzekucyjnego, o przebywaniu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, o zdolności do sprawowania właściwej opieki nad dzieckiem, o dawaniu rękojmi należytego sprawowania funkcji rodziny zastępczej i rzetelnego sprawowania opieki nad powierzonym dzieckiem lub dziećmi; zaświadczenie o niefigurowaniu w bazie danych Rejestru Sprawców Przystępstw na tle Seksualnym z dostępem ograniczonym; zaświadczenia o stałych dochodach (z zakładu pracy o zarobkach, z ZUS); zaświadczenia lekarskie od lekarza pierwszego kontaktu oraz od lekarza psychiatry. Zgodnie z art. 42 ust. 1 pkt 1 ustawy, kandydaci powinni dawać rękojmię należytego sprawowania pieczy zastępczej. Podczas czynności kontrolnych ustalono, że we wszystkich przypadkach warunek ten był weryfikowany tylko na podstawie pisemnego oświadczenia składanego przez samych kandydatów. W przyszłości należy obligować osoby ubiegające się o wydanie wstępnej kwalifikacji, aby dostarczały opinie o funkcjonowaniu rodziny sporządzone przez zakłady pracy, sąsiadów, organizacje pozarządowe współpracujące z rodziną, itp., a w sytuacji tego wymagającej występować do podmiotów mogących dysponować przedmiotowymi danymi.

Po zebraniu wszystkich ww. dokumentów poddawano je analizie, na podstawie której

sporządzano dokument potwierdzający przeprowadzenie wstępnej kwalifikacji, zawierający datę wskazanie czy jest ona pozytywna czy negatywna. Następnie przekazywano kandydatowi dokument z uzyskaną oceną. Wstępna kwalifikacja u wszystkich osób zakończyła się pozytywnym wynikiem. Natomiast proces ten każdorazowo trwał dłużej niż jeden miesiąc od dnia złożenia wniosku, co stanowi uchybienie w świetle art. 43 ust. 5 pkt 1 ustawy. W przyszłości należy dokonywać wstępnej kwalifikacji w terminie miesiąca od dnia złożenia wniosku przez kandydata. Po pozytywnie zakończonej wstępnej kwalifikacji kandydaci składali wnioski o skierowanie na szkolenie. Działanie to było zgodne z regulacją ustawową zawartą w art. 43 ust. 8 ustawy, stanowiącym o tym, że organizator rodzinnej pieczy zastępczej, który pozytywnie zakwalifikował kandydata do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, niezawodowej lub do prowadzenia rodzinnego domu dziecka kieruje tego kandydata, na jego wniosek, na szkolenie, o którym mowa w art. 44 ust. 1 ustawy. Zachowano również termin przeprowadzenia przedmiotowego szkolenia po złożonym wniosku, wskazany w art. 43 ust. 8 ustawy, tj. w terminie 3 miesięcy.

(dowód: akta kontroli str. 21-23, 27-30, 71-86, 92-93, 99-128, 148-151)

W okresie objętym kontrolą wszystkie osoby, które ukończyły szkolenie złożyły wnioski o wydanie zaświadczeń kwalifikacyjnych i otrzymały je w terminie do 30 dni. Zaświadczenia kwalifikacyjne potwierdzały ukończenie szkolenia, spełnienie przez kandydatów warunków z art. 42 ust. 1-3 ustawy oraz zawierały ocenę predyspozycji do sprawowania pieczy zastępczej. Dokumenty zostały wydane na druku zgodnym ze wzorem określonym w rozporządzeniu Ministra Rodziny i Polityki Społecznej z dnia 19 września 2023 r. w sprawie wzoru zaświadczenia kwalifikacyjnego (Dz. U. z 2023 r. poz. 2052), jednakże wypełnionym niezgodnie ze wskazanymi w druku objaśnieniami oraz z brakującymi wymaganymi danymi (np. brak adresu osoby otrzymującej zaświadczenie oraz podmiotu prowadzącego szkolenie, w części dotyczącej opinii jest tylko informacja, że na podstawie opinii psychologicznej zamiast pedagogiczno – psychologicznej, źle zinterpretowane objaśnienia dotyczące zaznaczania lub skreślania niepotrzebnych treści, błędna kolejność zawieranych danych). Powyższe stanowi uchybienie. Wskazane jest, aby zaświadczenie kwalifikacyjne zawierało i odnosiło się do wszystkich elementów zawartych we wzorze i wypełniane było zgodnie z zawartą instrukcją oraz kolejnością.

(dowód: akta kontroli str. 28, 89-91, 128, 149)

Zgodnie z art. 34 ust. 1 i 7 ustawy z dnia 7 października 2022 r. o zmianie ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2022 r. poz. 2140), do upływu 3 miesięcy od dnia wskazanego w obwieszczeniu ministra

do spraw rodziny, starosta prowadzi na dotychczasowych zasadach dwa rejestry danych o osobach: zakwalifikowanych do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, rodziny zastępczej niezawodowej lub do prowadzenia rodzinnego domu dziecka oraz pełniących funkcję rodziny zastępczej zawodowej lub rodziny zastępczej niezawodowej oraz prowadzących rodzinny dom dziecka (art. 46 ust. 1 ustawy). W związku z powyższym dyrektor Ośrodka posiadał upoważnienie Prezydenta Miasta Jeleniej Góry z dnia 7 listopada 2014 r. do prowadzenia rejestru. W trakcie analizy dokumentacji w tym zakresie stwierdzono, że ww. upoważnienie dotyczyło tylko jednego z dwóch wskazanych w ustawie rejestrów, tj. z art. 46 ust. 1 pkt 1 ustawy, z pominięciem w treści upoważnienia, rodzin zastępczych zawodowych. Wyżej wymieniony rejestr nie był jednak prowadzony, co stanowi nieprawidłowość. Dyrektor MOPS nie posiadał natomiast upoważnienia do prowadzenia drugiego rejestru, wskazanego w art. 46 ust. 1 pkt 2 ustawy i również on nie był prowadzony. Podczas czynności kontrolnych przedłożono dokument zatytułowany Ewidencja zaświadczeń kwalifikacyjnych do pełnienia funkcji rodziny zastępczej za dany rok, która zawierała następujące dane: imię i nazwisko osoby, jej adres zamieszkania, termin szkolenia, datę wydania i numer zaświadczenia, typ rodziny zastępczej. Dokument ten był przekazany do sądu z danymi wg. stanu na dzień: 21.12.2023 r. i 26.06.2024 r. Dodatkowo załączono do niego kopie zaświadczeń kwalifikacyjnych i świadectw ukończenia szkolenia.

Na pierwszy i ostatni dzień okresu objętego kontrolą, tj. na 1 czerwca 2023 r. i na 26 czerwca 2024 r. liczba rodzin zastępczych oraz ilość umieszczonych w nich dzieci kształtowała się następująco:

	r.z. spokrewnione/ liczba dzieci	r.z. niezawodowe/ liczba dzieci	r.z. zawodowe/ liczba dzieci	r.z. zawodowe - pogotowie opiekuńcze	r.z. zawodowe specjalistyczne	Rdd/ liczba dzieci
czerwiec 2023 r.	95/ 113	21/ 23	0	2/ 6	0	1/ 1
czerwiec 2024 r.	98/ 120	24/ 29	0	1/ 3	0	1/ 14

(dowód: akta kontroli str. 19, 30-31, 56, 60, 151-152)

Zgodnie z art. 76 ust. 4 pkt 12 ustawy, Ośrodek, w okresie objętym kontrolą, prowadził działalność diagnostyczno – konsultacyjną, szkolenia i wsparcie psychologiczno - pedagogiczne dla osób sprawujących rodzinną pieczę zastępczą oraz rodziców dzieci objętych tą pieczę. Z załączonej Ankiety z działalności Ośrodka wynika, że ze względu na brak osób

zatrudnionych na stanowisku pedagoga i psychologa w Dziale Opieki nad Rodziną i Dzieckiem w MOPS, wsparcie ww. specjalistów realizowane było przez instytucje zewnętrzne. Koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej w trakcie wspierania rodziny, informowali o możliwości skorzystania z usług poradni działających na terenie Miasta Jeleniej Góry czy organizacji pozarządowych prowadzących pracę na rzecz rodzinnej pieczy zastępczej (Poradnia EraPsyche, Publiczna Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna, Centrum Zdrowia Psychicznego przy MSWiA w Jeleniej Górze). Również sami w wielu przypadkach kontaktowali się z pracownikami tych instytucji, celem umówienia spotkań dla wychowanków lub rodzin tego wymagających. Jednocześnie wskazano, iż w razie pilnych interwencji związanych ze zgłaszanymi przez rodziny problemami współpracowano z Działem Interwencji Kryzysowej, Przeciwdziałania Przemocy i Uzależnieniom w MOPS i korzystano ze wsparcia zatrudnionych tam psychologa, pedagoga i interwenta.

Jedna rodzina zawodowa o charakterze pogotowia rodzinnego odbyła szkolenie w zakresie „Pracy z dzieckiem z FAS” organizowanym przez Ministerstwo Zdrowia w ramach Narodowego Programu Zdrowia.

Również w trakcie organizowanych Festynów pracownicy przekazywali rodzinom zastępczym książki i poradniki tematyczne np.: „Porozumienie bez przemocy”, „Jak rozmawiać z nastolatkiem”. Dodatkowo informowano rodziny zastępcze o szkoleniach i konferencjach dotyczących problematyki rodzicielstwa zastępczego realizowanych przez podmioty zewnętrzne. Żadna rodzina nie była zainteresowana skorzystaniem z ich oferty. W okresie objętym kontrolą Ośrodek nie zorganizował żadnego szkolenia dla rodzin zastępczych zawodowych oraz prowadzących rodzinny dom dziecka, a także nie działały grupy wsparcia dla osób sprawujących rodzinną pieczę zastępczą, co stanowi nieprawidłowość.

(dowód: akta kontroli str. 29, 146, 150)

W ocenie kontrolujących realizacja zadań ustawowych związanych z udzielaniem wsparcia specjalistycznego istniejącym rodzinom zastępczym była utrudniona ze względu na brak zatrudnienia osób na stanowisku psychologa i pedagoga w Dziale Opieki nad Rodziną i Dzieckiem w MOPS. W świetle powyższego formułuje się wniosek usprawniający działalność jednostki wskazując, że poszerzenie kadry o ww. specjalistów umożliwiłoby objęcie rodzin zastępczych profesjonalnym, adekwatnym do potrzeb i systematycznym wsparciem, a także wpłynęłoby niewątpliwie na jakość oferowanej pomocy. Dodatkowo mogłoby przełożyć się na usprawnienie procesu kwalifikowania osób do pełnienia funkcji rodziny zastępczej i wydolność miejskiego systemu pieczy zastępczej.

Zakres kontroli obejmował także udzielanie pomocy usamodzielnianym wychowankom pieczy zastępczej, o której mowa w art. 140 i art. 180 pkt 3 ustawy. W okresie objętym kontrolą 32 wychowanków pieczy zastępczej ukończyło 18. rok życia. Natomiast w rzeczonym czasie Ośrodek wszczął i przeprowadził 17 postępowań administracyjnych w sprawie przyznania ww. wsparcia, 6 z wniosku w sprawie przyznania pomocy na kontynuację nauki, 7 z wniosku w sprawie przyznania pomocy na usamodzielnienie i 4 z wniosku w sprawie przyznania pomocy na zagospodarowanie. Na podstawie losowo wybranych akt spośród wyżej wymienionych postępowań administracyjnych, dokonano oceny ich prawidłowości i legalności oraz stwierdzono, co następuje:

- 1) Wszystkie badane postępowania administracyjne w sprawie przyznania pomocy na kontynuację nauki, usamodzielnienie oraz na zagospodarowanie zostały wszczęte na wniosek strony, będącej pełnoletnim usamodzielnianym wychowankiem pieczy zastępczej.
- 2) W aktach badanych postępowań administracyjnych stwierdzono dokumenty, na podstawie których możliwe było ustalenie: okresu pobytu osoby usamodzielnianej w pieczy zastępczej, adresu zamieszkania, celu wydatkowania przyznanych środków, numeru rachunku bankowego, w jakiej szkole jest kontynuowana lub podjęta nauka. Dodatkowo, w aktach zgromadzono indywidualne programy usamodzielnienia, dokumenty wskazujące opiekuna procesu usamodzielnienia.
- 3) U wszystkich usamodzielnianych podopiecznych, za wyjątkiem trojga, opiekun usamodzielnienia został wyznaczony w terminie ustawowym, tj. 12 m - cy przed osiągnięciem pełnoletności (art. 145 ust. 2 ustawy) i również dotrzymano terminu, o którym mowa w art. 145 ust. 4 ustawy, dotyczącego opracowania indywidualnego programu usamodzielnienia (IPU), tj. co najmniej miesiąc przed osiągnięciem pełnoletności, poza dwoma przypadkami (te same osoby w odniesieniu do wyznaczenia opiekuna usamodzielnienia). Przyczyny opóźnień leżały po stronie wychowanka. Powyższe dokumenty oraz modyfikacje IPU były każdorazowo akceptowane przez dyrektora lub zastępcę dyrektora MOPS.
- 4) Wydane decyzje dotyczące przyznawanej pomocy zawierały: datę, oznaczenie właściwego organu (Prezydent Miasta Jeleniej Góry), podstawę prawną, rozstrzygnięcie, uzasadnienie prawne i faktyczne, pouczenie o możliwości odwołania się od decyzji. Decyzje wydawane były przez osoby upoważnione przez Prezydenta Miasta Jeleniej Góry oraz skutecznie dostarczone. W przypadku 3 decyzji przyznających pomoc na kontynuowanie nauki w części dotyczącej pouczenia zawarto informacje, cyt.: „Pobierający świadczenie na kontynuowanie nauki jest zobowiązany przedłożyć do 5 dnia każdego miesiąca zaświadczenie potwierdzające fakt kontynuowania nauki”. Zapisy te odnoszą się do czynności

sprawdzających, czy osoba usamodzielniana kontynuuje naukę i służy weryfikacji przesłanek wszczęcia postępowania w sprawie zawieszenia pomocy finansowej, bądź w sprawie uchylecia lub zmiany decyzji o jej przyznaniu, ewentualnie zwrotu nienależnie pobranego świadczenia. Tym samym obowiązek dostarczenia zaświadczenia ze szkoły potwierdzającego kontynuację nauki sprowadza się w istocie do dostarczania organowi administracji publicznej materiałów stanowiących ewentualny materiał dowodowy w wyżej wymienionych postępowaniach. Mając na uwadze powyższe, przedmiotowe zapisy w pouczeniach nie wynikają z obowiązujących przepisów prawa i należy je wyeliminować. Wszystkie decyzje na kontynuowanie nauki wydawane były na czas nauki, nie dłużej niż do 25. roku życia i w kwotach zgodnych z ustawą.

5) Wszystkie badane postępowania zakończono terminowo wydaną decyzją, w okresie 1 miesiąca od dnia złożenia wniosku, w kwotach obowiązujących w okresie objętym kontrolą oraz zgodnych z czasem pobytu wnioskodawcy w pieczy zastępczej.

6) W okresie objętym kontrolą dla osób, które zakończyły realizację indywidualnego programu usamodzielnienia, została sporządzona ocena końcowa procesu usamodzielnienia. Dokument zawierający dane o wszystkich rodzajach udzielonej pomocy, przebiegu realizacji indywidualnego programu usamodzielnienia oraz aktualnych warunkach mieszkaniowych i sytuacji zawodowej, był każdorazowo podpisany przez dyrektora MOPS, opiekuna procesu usamodzielnienia oraz osobę usamodzielnioną.

Zgodnie z art. 140 ust. 1 pkt 2 i 3 ustawy, osobie opuszczającej po osiągnięciu pełnoletności rodzinę zastępczą, rodzinny dom dziecka lub placówkę opiekuńczo - wychowawczą udziela się, na jej wniosek, pomocy w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych, zatrudnienia oraz zapewnia się pomoc prawną i psychologiczną. W okresie objętym kontrolą do Ośrodka nie wpłynął żaden wniosek w tym zakresie.

(dowód: akta kontroli str. 31, 43-52, 129-140, 152)

Na terenie Miasta Jelenia Góra funkcjonowało 8 placówek opiekuńczo - wychowawczych typu socjalizacyjnego, z czego 5 niepublicznych prowadzonych na zlecenie ww. jednostki samorządu terytorialnego oraz 1 niepubliczna placówka opiekuńczo - wychowawcza typu rodzinnego również prowadzona na zlecenie, zlokalizowana w Nowych Rochowicach (powiat jaworski). Każda z placówek socjalizacyjnych dysponowała 14 miejscami, natomiast rodzinna posiadała ich 8. W okresie objętym kontrolą MOPS wydał, na podstawie 28 orzeczeń sądowych 43 skierowania do powyższych placówek opiekuńczo - wychowawczych. Wszystkie skierowania zawierały następujące dane: oznaczenie jednostki wydającej skierowanie, datę skierowania, nazwę placówki opiekuńczo - wychowawczej, do której kierowane jest dziecko, imię i nazwisko dziecka oraz datę jego urodzenia, podstawę

prawną skierowania wraz z uzasadnieniem oraz wskazaniem sygnatury postanowienia sądowego w sprawie. Jako uchybienie wskazuje się niewłaściwe oznaczenie jednostki kierującej dzieckiem do placówki opiekuńczo - wychowawczej. Każdorazowo w części nagłówkowej wskazano Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej (za pośrednictwem, którego prezydent wykonuje zadania z ustawy). Należy oznaczać skierowania pieczęcią „Miasto Jelenia Góra”, mając na uwadze, iż w świetle § 2 rozporządzenia, to powiat kieruje dzieckiem do placówki opiekuńczo - wychowawczej. Skierowania były podpisane przez dyrektora lub zastępcę dyrektora Ośrodka. Zgodnie z § 4 rozporządzenia, każdorazowo przed wydaniem skierowania do placówki opiekuńczo - wychowawczej winno się zasięgać opinii jej dyrektora o możliwości umieszczenia dziecka w rzeczonym podmiocie pieczy zastępczej, natomiast w analizowanej dokumentacji nie znaleziono potwierdzenia dla tej czynności. Zastępca dyrektora MOPS złożył oświadczenie, że każdorazowo kwestia umieszczenia dzieci w placówkach opiekuńczo – wychowawczych była z dyrektorem placówki opiekuńczo - wychowawczej konsultowana telefonicznie bądź za pośrednictwem poczty elektronicznej. Wskazane jest w przyszłości każdorazowo dokumentować te działania. Spośród 31 skierowanych dzieci, 8 miało ukończony 10. rok życia (spełniało więc kryterium wiekowe), natomiast 23 dzieci było w wieku poniżej 10. roku życia. W przypadku 3 z nich umieszczenie w placówce opiekuńczo - wychowawczej nastąpiło w trybie art. 95 ust. 2 ustawy, ze starszym rodzeństwem (2 dzieci), z małoletnią matką (1 dziecko). Wszystkie analizowane przypadki umieszczenia dzieci poniżej 10. roku życia w instytucjonalnej pieczy zastępczej, z pominięciem placówek opiekuńczo – wychowawczych typu rodzinnego, w treści orzeczenia sądowego miały wskazanie o możliwości umieszczenia w rodzinnej bądź instytucjonalnej pieczy zastępczej.

Na podstawie przedłożonej w trakcie kontroli dokumentacji dotyczącej kierowania dzieci do instytucjonalnej pieczy zastępczej można było w niektórych przypadkach stwierdzić, które dokumenty z § 8 rozporządzenia przekazywano wraz ze skierowaniem dziecka do placówki opiekuńczo - wychowawczej. Ich wykaz był odnotowywany w korespondencji kierowanej do placówki, a w innej wskazywano na ich niezwłoczne dostarczenie. Zasadnym byłoby każdorazowo w skierowaniu umieszczać wykaz przekazywanych dokumentów lub dokumentować ten fakt w inny równie czytelny sposób. Ponadto, w przypadku kierowania dzieci poniżej 10. roku życia w podstawie prawnej należy przywoływać art. 95 ust 2 ustawy, o ile dziecko podlega tej normie, z wyłączeniem placówki opiekuńczo – wychowawczej typu rodzinnego.

Najczęściej wraz ze skierowaniem przekazywano odpis aktu urodzenia, postanowienie sądowe,

informacje o prowadzonej pracy z rodziną. O skierowaniu i umieszczeniu dziecka w pieczy zastępczej MOPS niezwłocznie informował właściwy sąd, zgodnie z § 7 rozporządzenia.

Zastępca dyrektora Ośrodka oświadczył, że na dzień 26 czerwca 2024 r. Miasto Jelenia Góra nie miało umieszczonych dzieci w instytucjonalnej pieczy zastępczej na terenie innych powiatów. Natomiast przedstawiono podpisane porozumienia w sprawie przyjęcia dziecka oraz warunków jego pobytu i wysokości wydatków z Miastem Wałbrzychem oraz Powiatami: Karkonoskim i Wałbrzyskim.

W okresie objętym kontrolą do placówek opiekuńczo – wychowawczych została skierowana 2 dzieci cudzoziemców, oboje ze statusem UKR.

(dowód: akta kontroli str. 19, 39 - 42, 53, 141-143, 160-163)

W okresie objętym kontrolą w Ośrodku zatrudnionych było 5 osób na stanowisku koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej. Wszystkie osoby miały wykształcenie wyższe na kierunku pedagogika. Żadna z nich nie została zweryfikowana przez Organizatora w zakresie dawania rękojmi należytego sprawowania pieczy zastępczej oraz wypełnienia obowiązku alimentacyjnego, o których mowa w art. 78 ust. 1 pkt 3 i pkt 6 ustawy, co stanowi nieprawidłowość. Tylko trzy osoby złożyły pisemne oświadczenia o braku ingerencji sądu w wykonywanie przez nie władzy rodzicielskiej oraz o braku skazania prawomocnym wyrokiem za umyślne przestępstwo lub umyślne przestępstwo skarbowe. Brak spełnienia tego wymogu przez dwie pozostałe osoby stanowi nieprawidłowość. Wszyscy koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej zostali zweryfikowani w Rejestrze Sprawców Przestępstw na Tle Seksualnym.

W MOPS w Dziale Opieki nad Rodziną i Dzieckiem, jak wcześniej wspomniano, nie było zatrudnionego psychologa. Zastępca dyrektora Ośrodka złożył oświadczenie, że psycholog sporządzający opinie, o których mowa w art. 42 ust. 1 pkt 5 lit. b ustawy, legitymował się wykształceniem wyższym magisterskim i posiadał 2 – letni staż w pracy w poradnictwie rodzinnym.

(dowód: akta kontroli str. 25, 144)

W wyniku przeprowadzonej kontroli kompleksowej w trybie zwykłym w Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej w Jeleniej Górze stwierdzono uchybienia i nieprawidłowość w badanym zakresie.

Uchybienia:

1. Wstępna kwalifikacja kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej niezawodowej trwała dłużej niż miesiąc od dnia złożenia wniosku (art. 43 ust. 5 pkt 1 ustawy).
2. Zaświadczenie kwalifikacyjne wydane kandydatom po ukończonym szkoleniu nie było

wypełnione zgodnie z objaśnieniami i instrukcją zawartą we wzorze i było niekompletne w części wymaganych obszarów.

3. Niewłaściwe oznaczenie jednostki kierującej dziecko do placówki opiekuńczo – wychowawczej (§ 2 rozporządzenia).

Nieprawidłowości:

1. Nie prowadzono rejestrów, o których mowa w art. 46 ustawy i art. 34 ust. 1 i 7 ustawy z dnia 7 października 2022 r. o zmianie ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej oraz niektórych innych ustaw.
2. Organizator rodzinnej pieczy zastępczej nie zapewniał szkoleń mających na celu podnoszenie kwalifikacji rodzinom zastępczym oraz prowadzącym rodzinne domy dziecka, a także nie zapewniał im pomocy i wsparcia, w szczególności w ramach grup wsparcia.
3. Wobec części osób zatrudnionych na stanowisku koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej nie dokonywano weryfikacji pod kątem spełniania warunków określonych w art. 78 ust. 1 pkt 2, 3, 4 i 6 ustawy.

Wobec stwierdzonych powyżej nieprawidłowości, wydaje się zalecenia pokontrolne:

1. Prowadzić rejestr osób zakwalifikowanych do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, rodziny zastępczej niezawodowej lub do prowadzenia rodzinnego domu dziecka oraz pełniących funkcję rodziny zastępczej zawodowej lub rodziny zastępczej niezawodowej oraz prowadzących rodzinny dom dziecka.

Podstawa prawna: art. 34 ust. 1 i 7 ustawy z dnia 7 października 2022 r. o zmianie ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2022 r. poz. 2140)

Termin realizacji: niezwłocznie.

2. Zapewniać szkolenia mające na celu podnoszenie kwalifikacji rodzin zastępczych oraz prowadzących rodzinne domy dziecka, a także zapewniać im pomoc i wsparcie, w szczególności w ramach grup wsparcia.

Podstawa prawna: art. 76 ust. 4 pkt 5 i 6 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (tekst jedn.: Dz. U. z 2024 r. poz. 177 ze zm.)

Termin realizacji: na bieżąco.

3. Osoby zatrudnione na stanowisku koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej weryfikować w zakresie spełnienia warunków określonych w ustawie.

Podstawa prawna: art. 78 ust. 1 pkt 1 - 6 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (tekst jedn.: Dz. U. z 2024 r. poz. 177 ze zm.)

Termin realizacji: na bieżąco.

Pouczenie:

Zastrzeżenia do wystąpienia pokontrolnego składa się na zasadach określonych w art. 197d ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (tj. Dz. U. z 2024 r. poz. 177 ze zm.). W terminie do dnia 16 września 2024 r. kierownik jednostki podlegającej kontroli winien powiadomić Wojewodę Dolnośląskiego o sposobie realizacji uwag, wniosków i zaleceń przedstawionych w niniejszym wystąpieniu.

STARSZY INSPEKTOR WOJEWÓDZKI
Łukasz Borowski
.....
(przewodniczący zespołu kontrolnego)

GŁÓWNY SPECJALISTA
Tatyła Kubiśko
.....
(kontroler)

Z up. WOJEWODY DOLNOŚLĄSKIEGO

Ewa Opieniacz
.....
(kierownik komórki do spraw kontroli)
Zastępca Dyrektora Wydziału Polityki Społecznej